

Ves dopoldan sta se pogovarjala deklica in Martinek. Pravila mu je, da je že dalje časa živela na vresju, kamor jo je prinesla dobra vila. Zvečer jo je bilo strah, pa so prišli iz vresja zeleni palčki, tako majhni kakor mravlje, in ji prinesli odejo, jo pokrili in vso noč bedeli pri njej. O, to je bilo zelo lepo. Martinek pa ji je povedal, da ima očeta in v koči živita.

Ko je v dolini zazvonilo poldne, je Martinek odnesel deklico domov. Oglar se je vrnil od dela in se ni mogel dovolj načuditi drobčkani deklici, ki se mu je skoraj izgubila v košati bradi. In prosila sta jo, naj ostane pri njiju. Deklica je rada ostala. Živela naj bi na roži, ki nima imena in srečo prinaša, kadar vzcvete.

Drugo jutro, ko sta se oglar in Martinek zbudila, je bil v sobi prečudno lep vonj in z okna je lila velika svetloba. Martinek je mislil prvi hip, da je solnce danes na oknu in ne na nebu. — Pa je le roža brez imena cvet pognala to noč in v njegovi čaši je spala deklica z vresja. In cvetela jim je roža vse dni do konca.

Ksaver Meško:

Moderne hlače.

Saj ničesar ne rečem, a lepa obleka, kdo je ne bi rad imel? In zakaj je človek ne bi rad imel? Saj ni nič pregrešnega, ako nima kdo z njo slabih namenov. In celo moderna obleka! Kaj prav za prav zdaj pri obleki je moderno, resnično natanko ne vem. A če krojač, v teh skrivnostih izučen strokovnjak, pravi: »Taka in taka je moderna«, pač bo tako. Tu ni nič ugovarjati! Kako se naj z gospodom mojstrom prerekam, ko se pa krojaštva nikoli učil nisem. V lastno škodo, kar bridko čutim, kadar si gumbe prišivam. Če je vsak tako neroden pri delu, ga morem le pomilovati.

Vendar pa — tiste moderne hlače, resnično, v najslabšem spominu so mi! Koliko žrtev in skrbi so mi povzročile!

Stopil sem namreč h gospodu mojstru in mu rekel: »Gospod mojster, v ponedeljek sem z jutranjim vlakom namenjen v Ljubljano. Prosim, ko bi mi do tedaj hlače naredili. Zmerili ste mi jih pred štirimi meseci.«

»Res? Že pred štirimi meseci?« je preudarjal nekako ves začuden gospod mojster in si počasi popravljal velike naočnike. »Da, da, spominjam se: zmeril sem vam jih. Tudi blago je že pripravljeno. V ponedeljek zjutraj jih dobite... Ne, prej nikakor ni mogoče. Kar tukaj jih boste oblekli. In se popeljete v Ljubljano z novimi, čisto modernimi hlačami.«

Razveselil sem se te dobre volje mojstrove. Kdo se je ne bi, če težko čaka že štiri mesece na hlače! In da bodo tako moderne! Ne vem natanko, kaj naj rečem: sem se tega tudi razveselil ali ne. Res ne vem.

Pa je prišel tisti veliki ponedeljek. Kakor navadno sem privihral h krojaču v zadnjem trenutku.

»Hitro, hitro, prosim, gospod mojster! Sicer še vlak zamudim.«

Gospod mojster si je počasi poravnal naočnike, preudarno pogledal na uro in važno pritrdil: »Res je že pozno. A, hlače? Že vise tam na vratih. Samo malo jih še okrtajim.«

»Ni treba, prosim. Da so le sešite.«

»Sešite pa! Po najnovejši, najmodernejši fasoni. Mehke in lahke kakor iz najfinejše turške žide.«

Ker se na žido, ne na turško in ne na nobeno drugo, nič ne spoznam, nisem k temu ničesar rekel. Pomislil sem pa vendar s tihim ponosom: »Glej, glej, čisto moderen bom. S časom korakam.«

V največji naglici sem si stare, že precej oguljene hlače slekel, nove, moderne oblekel.

»Zdaj pa račun, prosim, gospod mojster.«

»Take lepe moderne hlače — mislim, ne bo preveč, če daste...«

Precej osoljen se mi je zazdel račun. A sem si rekel: »So pač čisto nenavadne hlače. Torej tudi cena temu primerna, nenavadna.«

V naglici sem denar odštel.

»Hvala, gospod mojster. A zdaj bo treba bežati. Sicer bom za vlakom bežal. Stare hlače naj ostanejo kar pri vas. Vzamem jih, ko se vrnem.«

»Dobro, dobro. Pa se srečno vozite. In drugič spet!«

»Seveda, seveda. Zbogom.«

Ogledoval hlač kaj posebno nisem, nisem utegnil. Le nekako nerodno sem stopal, ko sem prišel na cesto. In nekako hladno mi je postajalo v noge, kakor bi brez hlač stopal v jesenskm jutru po cesti. »Lahke so pa res. Kar zeblo me bo v njih. A so pač kakor iz turške žide.«

Pa sem le malo natančneje pogledal te nove hlače.

»Sveta nebesa!« sem se ustrašil. »Saj to ne morejo biti moje hlače. Ta vreča, ki mi krog nog opleta, da bom v resnici še padel! Pa se je gospod mojster zmotil?«

Pogledal sem na uro.

»Ne, nazaj ne morem. Prepozno je. Še Bog, če vlak dobim.«

Vdal sem se v bridko usodo, kakor se mora vdati na smrt obsojeni: ni pomoči, ni rešitve. Kar sredi po blatu sem čofkal. Hlače so plahetale, blato je škropilo krog mene, po meni, po modernih hlačah, res lahkih kakor iz najfinejše turške žide, po najnovejši modi ukrojenih in sešitih.

Vlak sem še srečno dobil, v zadnjem trenutku sicer. Prihuljeno sem vstopil, boječe oprezoval na vse strani, ne sedi li kje kak znanec, ki bi me videl v teh najmodernejših hlačah. Zahvaljen Bog, precej prazen je bil vlak! Potuhnil sem se naglo v kot, noge skril daleč pod klop, prav kakor jih je podvijala in tajila tista kraljična v pravljici, ki je imela namesto nog ribji rep in plavuti. In mi je bilo tudi v vlaku, da hlač niti nimam in sedim v tem kotu v sami spodnji obleki. Čutil vsaj jih nisem. Kakor bi visele ne na meni, ampak v zraku nekje, meni in drugim v strašilo.

V Ljubljani sem jo kar najhitreje mahnil s postaje v voz cestne železnice. Se spet stisnil v zadnji kot, noge daleč pod klop podvil.

»V Leonišče!«

Tam me častite sestre vedno z materinsko ljubeznijo sprejmejo. In me imajo v hiši malodane zastoj. Vedo pač, kak bogatin sem, kako imenitno

sem plačan za svojo službo. »Tako nekako za plačami belgrajskih ministrov bo vaša,« je pred nedavnim točno določil brezposeln skitalec, ko je zahteval »kovača«, pa mu ga dal nisem, ker ga imel nisem.

Odkazale so mi tudi topot prijazno sobico s krasnim razgledom čez veličastno šentpetersko cerkev, čez mesto in gori na mogočni ljubljanski grad.

»Tako. Zdaj bom pa ves dan v miru božjem ta čudoviti razgled užival. V mesto pred večerom pač ne smem! Seveda, bo li zvečer mogoče vse opraviti, je vprašanje. A podnevi? Ne! Tega pa že ne! Kaj, če bi se te ohlapne hlače po najmodernejšem kroju z menoj kruto pošalile? Pa bi se mi zapletle in bi sredi ulice pal! »Pijan je!« bi sklepal mož postave, me s trdo roko prijel in me brez usmiljenja tiral na magistrat, kjer se taki v miru prespe, a na žalost menda ne v preveč prijetnih posteljah. Ali bi, ko bi nič hudega sluteč mirno, morda celo ponosen na hlače po najnovejši fasoni stopal po ulicah, oko pravice nenadoma sumljivo na mojih hlačah obviselo. »Vi, tele hlače se mi pa zde nekoliko čudne. Saj ne morejo biti vaše! Za tri take so kakor ste vi! Pojdite kar lepo z menoj. Izpričati bo treba, odkod jih imate. Po pravični poti težko da ste jih dobili.«

Takele misli so me mučile in strašile. In sem tičal v sobi kakor ujeta tička v tesni kajbici.

A opravlki so me hudo skrbeli.

»Čas poteka, ne naredim pa ničesar. Ali naj ves teden ždim tu v sobi in nad temi modernimi hlačami žalujem?«

Trikrat sem oblekel suknjo, vzel klobuk, se s težkim srcem napotil po stopnicah doli. A ko je bilo treba stopiti v božji dan ven, na ulico, sem se ustrašil: »Ne, ni mogoče! Kar čutim, da bom imel na ulici s temile hlačami po najmodernejšem kroju korenito smolo. Rajši ne!«

Žalosten sem se vrnil.

Kar mi je sam Bog vdihnil pametno misel: »Gospod profesor dr. Kotnik stanuje tu v hiši. Prijazen, dober gospod, marsikako uslugo in dobroto mi je že storil. Gotovo se me bo usmilil tudi v ti bridkosti s temi najmodernejšimi hlačami. Za spoznanje je gospod sicer manjši od mene. A saj huje biti ne more, kakor je sedaj.«

In sem stopil k njemu. Gospod profesor se je žalostni prikazni pred seboj najprej nasmejal — kdo se ne bi! — da je imel oči vse solzne. Nato mi je prinesel lepe hlače. Segale so mi sicer samo do čevljev, in so nogavice izpod njih pri vsakem koraku kaj lepo pobliskavale. A je morda tudi to sedaj moderno. Vobče pa: česar nikamor spraviti ne moreš, z ničemer opravičiti, junaško opravičiš s krilatico: »Saj je to zdaj moderno!« S tem se povsod in najlepše izmažeš! —

Ko sem prišel iz Ljubljane, je bila moja prva pot h gospodu krojaškemu mojstru.

»Ne zamerite, prosim, gospod mojster. A ni mogoče, tehle hlače res ne morem nositi. Prestar sem že za take hlače po najmodernejši fasoni.«

Gospod mojster je molče strmel vame. Čisto sapo mu je zaprlo. Pono-viti sem moral, da to res niso hlače zame.

»Pa vendar ne boste večno nosili takihle staroveških, kakor so tiste tam,« je čez čas zamrmral, še ves zbegan in prepal.

»Večno ne. A do smrti bi jih že rad. Teh vzemite vsaj polovico proč. Morda jih bo potem mogoče nositi.«

Oblekel sem svoje stare hlače. Gospod mojster je te moderne spoštljivo kakor veliko, redko svetinjo prijel z obema rokama, jih razgrnil, visoko dvignil, jih z občudovanjem z vseh strani ogledoval.

»Tako fine hlače! — Pa jih res ne marate?«

»Ne, ne maram jih!«

»Škoda, škoda!« je obžaloval gospod mojster, zmajal z glavo, pogledoval me sočutno in pomilovalno. Skozi naočnike in oči sem videl in bral njegove skrite misli: »Je li mož pri pameti? Takih hlač, po najnovejši in najmodernejši fasoni, se brani!«

Zmajeval je z glavo zamišljeno, otožno, kakor bi imel škodo on, ne jaz. Poltiho, nekako bolj zase kakor zame, je menil: »Ko bi bili prej povedali, da modernih hlač ne marate! Takele staromoderne bi bile približno za polovico cenejše.«

Ver-an :

Slutnja.

*Pod klancem, nad klancem,
povsod je vse belo
in sonce veselo
raja v nebo...*

*Osiplje se cvetje
v radostno petje
in v zlato se dalje
sonce gubi.*

*Potem pa vse čaka,
čaka nečesa,
a duša, oj duša,
se rahlo boji.*

Marija Kmetova:

Kako se odpravljaš v šolo.

Čudno vprašanje, pa kaj lahek odgovor: vstanem čim bolj pozno, da je le še nekaj minut časa za oblačenje, umiti se kar ni treba vsak dan — ali pa le malo roke in — bodi še nos! — pa naglo in stoje popiti zajtrk, brž zgrabiti knjige, peresnika že kar ni treba, ga bo že kdo posodil — in hajdi v šolo! Seveda, spodaj pri vratih se spomnim, da sem kaj pozabil ali pozabila, pa naglo nazaj in premečem vse knjige, pa loputam z vrati sem in tja, pa vpijem, kje je zvezek, kje ta in ta knjiga — in se jezim in budujem na brate in sestre ali tudi na starše in služkinjo, kaj da počenjajo z mojimi stvarmi in zakaj jih založijo — no — in če ne najdem, se malo razjokam, v solzah, pri čemer si obraz še bolj razmažem, sfrčim, ne samo

zdrevim — iz stanovanja, pustim vrata odprta, ne rečem ne z Bogom ne adijo, zavpijem kvečjemu kakemu bratu ali kaki sestri »Pojdi se solit« — in poln jeze in slabe volje tečem po cestah, stopam v luže in kupe blata, se zaletavam ob ljudi, ne vidim nikogar, ki bi ga bilo treba pozdraviti, se komaj izogibam vozovom, treščim v kakega majhnega otroka, da ga skoraj pode-rem na tla, se s kom sprickam, ki me zato ošteva, pa se nenadoma zagledam v kak — zame — zanimiv predmet. Pa obstanem, opazujem in pozabim, kam da grem. Nenadoma, ko glas z onega sveta, zaslišim, kako bije ura in se spomnim — oj groza! — da moram biti ob tej uri že v šoli! Stečem na nos na vrat, lopnem skozi šolska

vrata, treščim vrhnjo obleko s sebe, odprem vrata v svoj razred — že molijo — joj — obstanem in komaj sopem, srce mi bije gor do vratu, v

